

Spis rzeczy

Wstęp	5
<i>Rozdział I</i> Podziały przestrzeni i czasu	10
Przestrzeń i gospodarki; gospodarki-światy	10
Gospodarki-światy	11
Gospodarki-światy istniały zawsze	13
Reguły tendencji rozwojowych	15
Reguła pierwsza: przestrzeń, która zmienia się powoli	16
Reguła druga: dominujące miasto kapitalistyczne w centrum	17
Reguła druga (ciąg dalszy): jedno dominujące miasto zastępuje drugie	21
Reguła druga (ciąg dalszy i zakończenie): mniej lub bardziej pełna dominacja miast	23
Reguła trzecia: istnieje hierarchia stref	24
Reguła trzecia (ciąg dalszy): strefy à la Thünen	26
Reguła trzecia (ciąg dalszy): schemat przestrzenny gospodarki-świata	27
Reguła trzecia (ciąg dalszy): strefy neutralne?	30
Reguła trzecia (ciąg dalszy i zakończenie): powłoka i podłoże	31
Gospodarka-świat: pewien układ wobec innych układów	33
Porządek ekonomiczny i międzynarodowy podział pracy	34
Państwo: władza polityczna, władza ekonomiczna	38
Imperium i gospodarka-świat	41
Wojna a strefy gospodarki-świata	43
Społeczeństwo i gospodarka-świat	48
Ład kulturowy	51
Użyteczność kategorii gospodarki-świata	55
Gospodarka-świat wobec podziału czasu	56
Rytmy koniunktur	57
Wahania cen i przestrzenie rezonansu	59
Trend sekularny	62
Chronologia gospodarek-światów może wiele wyjaśnić	64
Cykl Kondratiewa i trend sekularny	66
Czy potrafimy wytłumaczyć długą koniunkturę?	68
Wczoraj i dziś	70

Rozdział II Dawne gospodarki europejskie zdominowane przez miasta: przed i po Wenecji	74
Pierwsza europejska gospodarka-świat	76
Ekspansja europejska od XI wieku	76
Gospodarka-świat i dwubiegunowość	80
Przestrzenie Północy: kariera Brugii	82
Przestrzenie Północy: rozkwit Hanzy	84
Drugi biegun Europy: miasta włoskie	89
Intermedium: jarmarki w Szampanii	93
Stracona szansa Francji	98
Późno zdobyta przewaga Wenecji	99
Genua przeciw Wenecji	100
Potęga Wenecji	102
Gospodarka-świat z ośrodkiem w Wenecji	106
Odpowiedzialność Wenecji	107
Galere da mercato	109
Kapitalizm w Wenecji	111
A praca?	116
Prymas przemysłu?	118
Zagrożenie ze strony Turcji	119
Nieoczekiwana świetność Portugalii, czyli od Wenecji do Antwerpii	121
Wyjaśnienie tradycyjne	121
Nowe wyjaśnienia	122
Antwerpia, stolica świata stworzona siłami zewnętrznymi	125
Etapy wielkości Antwerpii	128
Pierwszy okres rozkwitu, pierwsze rozczarowanie	129
Drugi okres powodzenia Antwerpii	131
Rozwój przemysłu	133
Oryginalność Antwerpii	135
Przywróćmy stuleciu Genuńczyków jego wymiar i znaczenie	138
„Zasłona jałowych gór”	138
Działać na odległość, poza swoimi granicami	140
Akrobatyczna gra	141
Genua sprawuje dyskretne rządy nad Europą	143
Przyczyny sukcesu Genui	145
Odwrót Genui	148
Dalsze losy Genui	149
Wróćmy do gospodarki-świata	152
Rozdział III Dawne gospodarki europejskie zdominowane przez miasta: Amsterdam	153
W Zjednoczonych Prowincjach	154
Niewielki obszar ubogi z natury	154
Osiągnięcia rolnictwa	155
Gospodarka miejska na wysokich obrotach	157
Amsterdam	158
Mozaika ludnościowa	161
Przed wszystkim rybołówstwo	165

Flota Holandii	166
Czy istnieje państwo Zjednoczonych Prowincji?	169
Trwałość struktur wewnętrznych	171
Podatki kontra biedacy	174
Wobec innych państw	176
Królestwo interesów	179
Podbój Europy, podbój świata	181
Sprawy rozstrzygnięty się przed 1585 rokiem	181
Reszta Europy i kraje Morza Śródziemnego	185
Holendrzy przeciw Portugalczykom: trzeba zająć pozycje przeciwnika	185
Spójność sieci wymiany imperium holenderskiego	191
Powodzenie w Azji, niepowodzenie w Ameryce	194
Czas walk i sukcesów	195
Wielkość i upadek V.O.C.	197
Co spowodowało schyłek Kompanii w XVIII wieku?	201
Niepowodzenie w Nowym Świecie granicą niderlandzkich sukcesów	204
Prymat i kapitalizm	208
W Amsterdamie o wszystkim rozstrzygają magazyny	209
Towary i kredyt	211
Handel komisowy	213
Racja istnienia akceptu	215
Podróże pożyczek lub perwersja kapitału	218
Inna perspektywa: z dala od Amsterdamu	221
Wokół Bałtyku	222
Francja przeciw Holandii: nierówna walka	228
Anglia i Holandia	232
Wyjście z Europy: Archipelag Malajski	235
Czy można uogólniać?	236
O upadku Amsterdamu	237
Kryzysy lat 1763, 1772—1773, 1780—1783	238
Rewolucja батаwska	245
Rozdział IV Rynki narodowe	248
Jednostki elementarne, jednostki nadrzędne	250
Gama przestrzeni	250
Prowincjonalne przestrzenie i rynki	256
Państwo narodowe — tak, ale rynek narodowy?	258
Wewnętrzne granice celne	259
Przeciw apriorycznym definicjom	263
Gospodarka terytorialna, gospodarka miejska	265
Liczby i miary	268
Trzy zmienne i trzy wielkości	269
Trzy dwuznaczne pojęcia	273
Rzędy wielkości i korelacje	275
Dług publiczny i produkt narodowy brutto	277
Inne stosunki	278
Od konsumpcji do produktu narodowego brutto	281
Obliczenia Franka C. Spoonera	282
Wyraziste ciągłości	284

Francja ofiarą swego gigantyzmu	285
Różnorodność i jedność	288
Szlaki naturalne i sztuczne	290
Polityka przed wszystkim	292
Nadmiar przestrzeni	295
Paryż plus Lyon, Lyon plus Paryż	297
Paryż bierze górę	301
O historię różnicującą	306
Za i przeciw linii Rouen—Genewa	308
Obrzeża morskie i kontynentalne	311
Miasta „innej Francji”	316
Wnętrze kraju	319
Podbój wnętrza za pośrednictwem peryferii	323
Handlowa przewaga Anglii	324
Jak Anglia stała się wyspą	325
Funt szterling	327
Londyn tworzący rynek międzynarodowy i przezeń stworzony	335
Jak Anglia stała się Wielką Brytanią	341
Wielkość Anglii i dług publiczny	346
Od traktatu w Wersalu (1783) do traktatu Edena (1786)	350
Statystyka wyjaśnia problem, lecz go nie rozwiązuje	354
Rozdział V Świat za czy przeciw Europie?	357
Ameryka, czyli stawka nad stawkami	358
Ogrom nieprzyjaznej, a jednak sprzyjającej przestrzeni	359
Rynki regionalne czy narodowe?	362
Etapy zniewolenia	363
W ślad za Europą	369
Przeciw Europie	372
Spór o przemysł	374
Kolonie angielskie wybierają wolność	375
Spór o handel i rywalizacja handlowa	379
Posiadłości hiszpańskie i portugalskie	383
Nowe spojrzenie na Amerykę hiszpańską	384
Imperium hiszpańskie zostaje ponownie wzięte w garść	388
Skarb nad skarbami	390
Ani feudalizm, ani kapitalizm?	397
Czarna Afryka w uścisku nie tylko powierzchownym	400
Tylko Afryka Zachodnia	402
Kontynent odrębny, ale dostępny	404
Od wybrzeży w głąb kontynentu	407
Handel w trójkącie i „terms of trade”	408
Koniec niewolnictwa	411
Rosja — przez długi czas samowystarczalna gospodarka-świat	412
Gospodarka rosyjska szybko staje się niemal samowystarczalna	412
Silne państwo	414
W Rosji pogłębia się poddaństwo	417
Rynek i ludność wiejska	419
Miasta, które są raczej miścinami	422

Gospodarka-świat — tak, ale jaka?	424
Wynaleźć Syberię	426
Oznaki słabości i niższości	430
Cena przenikania Europy	432
Przypadek imperium tureckiego	436
Podstawy gospodarki-świata	437
Miejsce Europy	441
Świat karawan	444
Długo chroniona przestrzeń morską	445
Kupcy w służbie Turków	449
Upadek gospodarczy i upadek polityczny	450
Najrozleglejsza spośród gospodarek-światów: Daleki Wschód	453
Czwarta gospodarka-świat	455
Indie same dokonują swojego podboju	457
Złoto i srebro — siła czy słabość?	459
Wojownicze początki, czyli kupcy nie tacy jak inni	460
Kantory, faktorie, łóże, superkargo	462
Jak dotrzeć do ukrytego nurtu dziejów Dalekiego Wschodu?	464
Indyjskie wioski	465
Rzemieślnicy i przemysł	470
Rynek krajowy	476
Ciężar państwa Mogołów	477
Polityczne i inne przyczyny upadku państwa Mogołów	479
Regres Indii w XIX wieku	484
Indie i Chiny włączone w supergospodarkę-świat	488
Początki Malakki	490
Nowe ośrodki na Dalekim Wschodzie	496
Czy można sformułować wnioski?	498
Rozdział VI Rewolucja przemysłowa i wzrost gospodarczy	502
Użyteczne porównania	502
Rewolucja: słowo złożone i wieloznaczne	502
Kraje słabo rozwinięte: spojrzenie z prądem	505
Spojrzenie pod prąd: rewolucje chybione	508
Aleksandryjski Egipt	508
Pierwsza europejska rewolucja przemysłowa: konie i młyny w XI, XII i XIII wieku	510
Zaczątki rewolucji w czasach Agricoli i Leonarda da Vinci	513
John U. Nef i pierwsza angielska rewolucja przemysłowa 1560—1640	515
Rewolucja angielska: przegląd sektorów	519
Czynnik największej wagi: angielskie rolnictwo	521
Wzrost demograficzny	526
Technika, warunek konieczny, lecz nie wystarczający	529
Nie pomniejszać rewolucji bawełnianej	533
Zwycięstwo handlu z całym światem	537
Wzrost przewozu wewnętrznego	543
Powolna ewolucja	548
Przekroczenie rewolucji przemysłowej	549
Różne wzrosty	550

Jak wytłumaczyć wzrost?	552
Wzrost gospodarczy a podział pracy	553
Podział pracy: zmierzch putting out system	554
Przemysłowcy	556
Sektorowe podziały angielskiego społeczeństwa	558
Podział pracy i geografia Anglii	560
Finanse i kapitalizm	563
Jak ocenić rolę koniunktury?	569
Postęp materialny i poziom życia	578
 Tytułem wniosków: rzeczywistości historyczne i rzeczywistości współczesne	 580
 Długie trwanie	 581
Wszeghogarniające społeczeństwo	584
Czy kapitalizm zdoła przeżyć?	587
Żeby już naprawdę skończyć: kapitalizm wobec gospodarki rynkowej	590
 Przypisy	 595
Indeks nazwisk	655
Indeks nazw geograficznych i etnicznych	665
Spis map i wykresów w tekście	681
Spis ilustracji	683